

Received-Makale Geliş Tarihi 14.11.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.12.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(114), 2772-2780

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14579926

Öğr. Gör. Dr. Esin Ceylan Şaşmaz

<https://orcid.org/0000-0002-4566-0542>

Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu, Konya / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/045hgzm75>

Öğr. Gör. Emine Ögüldü

<https://orcid.org/0000-0003-3761-7189>

Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu, Konya / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/045hgzm75>

Üniversite Öğrencilerinin Mesleki Eğitime Yönelik Tutumlarının İş Bulma Kaygısına Etkisi

The Effect of University Students' Attitudes Towards Vocational Education on Their Job Anxiety

ÖZET

Bu çalışmada mesleki eğitim ve iş bulma kaygısı konularının öğrenciler üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Çalışmamızda Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulunda okuyan farklı bölümlerdeki öğrencilere Google Forms uygulama üzerinden bir anket formu oluşturularak uygulanmıştır. Anketimiz üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ankete katılan öğrencilerimizin demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde mesleki eğitime yönelik tutum ölçeği bulunmaktadır. Anketimizin son bölümde ise iş bulma kaygısı ile ilgili ölçek soruları incelenmiştir. Bu anket çalışmasının sonucunda okulumuz Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin verilen mesleki eğitime yönelik tutumlarının mezuniyet sonrası iş bulma ve işsizlik kaygılarına olan etkisi değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda mesleki eğitime yönelik tutumu cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenleri etkilemediği tespit edilmiştir. Ancak önlisans programı, anne ve babanın eğitim durumları ile mesleklerine ilişkin değişkenler katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumlarını etkilediği sonucuna varılmıştır

Anahtar Kelimeler: Mesleki eğitim, iş bulma kaygısı ve işsizlik kaygısı.

ABSTRACT

In this study, the effects of vocational education and job finding anxiety on students are discussed. In our study, a questionnaire form was created and applied to students from different departments studying at Beyşehir Ali Akkanat Vocational School through Google Forms application. Our questionnaire consists of three parts. In the first part, information about the demographic characteristics of the students participating in the survey is given. In the second part, there is an attitude scale towards vocational education. In the last part of our questionnaire, the scale questions about the anxiety of finding a job were analysed. As a result of this survey, the effect of the attitudes of Beyşehir Ali Akkanat Vocational School students towards vocational education on their anxiety about finding a job and unemployment after graduation was evaluated. As a result of the analysis, it was determined that gender, age and class variables did not affect the attitude towards vocational education. However, it was concluded that the variables related to the associate degree programme, the educational status of the mother and father and their occupations affected the attitudes of the participants towards vocational education.

Keywords: Vocational training, employment anxiety and unemployment anxiety.

1. GİRİŞ

Günümüzde yaşanan hızlı ve köklü değişimlerde önemli olan bu değişime bireylerin göstermiş olduğu tutumdur. Bu değişim her alanda olduğu gibi eğitim alanında da kendini göstermektedir. Eğitim alanındaki bu faaliyetlerde önemli olan etken bireydir. Bu süreçteki bireyler; kendi tercih ettikleri bölümlerdeki mesleklerin gerektirdiği alt yapıyı sağlamalı, gerekli bilgiye sahip olmalı, öz güveni yüksek, yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen, kültürel alanda kendini geliştirmiş, bilgi sahibi toplum içerisinde yer alan, çevreye karşı duyarlılığı olan ve sorumluluklarını bilen kişiler olmalıdır. Yaşanan bu değişimler bireyin sadece okuldan aldığı eğitimle yeterli kalmamakta aynı zamanda gerek meslek sahibi olduğunda gerekse tüm yaşantısında karşılaşılabileceği güçlükler karşısında kendini sürekli geliştirmeyi amaçlamasına bağlıdır. İşte tam bu noktada mesleki eğitim devreye girmektedir. Çünkü mesleki eğitim; her alanda ihtiyaç duyulan çalışan kişilerin gerekli özellikleri kazanmalarını benimseyen bir dizi eğitim faaliyetidir. Buradaki amaç; gelişen ve değişen teknoloji metotlarına hâkim olan, yorumlayabilen, yabancı dili iyi olan, gelişmeye ve

öğrenmeye açık, okul ve sektör arasındaki işbirliğine dayalı, çevre duyarlılığı yüksek olan yapıya sahip birey yetiştirmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Literatürde öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutumunun iş bulma kaygısına etkisinin incelendiği çalışmadan söz edilmiştir.

2.1. Mesleki Eğitim

Ekonomik açıdan baktığımızda sürekli ve hızlı değişen teknolojik değişimlere insanların ya da öğrencilerin uyum sağlamasında alanında uzman olan kişilere her zaman ihtiyaç vardır ve bu da mesleki eğitimin önemini bir kat daha arttırmıştır. Eğitim aslında ekonomide refah seviyesinin yükselmesini ve iş verimliliğinin artmasını sağlayan bir vizyondur. Teknolojik alan da meydana gelen değişimler işler üzerinde de farklı etkiler yaratacağından mesleki eğitimin sürekli aktif bir durumdadır. Böylece mesleki eğitim sistemleri sürekli olarak gözlemlenmekte, eğitim üzerindeki etkileri analiz edilmekte ve bulunan duruma göre sürekli güncellenmeye çalışılmaktadır. Bu açıklamalardan sonra mesleki eğitimi şu şekilde tanımlayabiliriz. Mesleki eğitim; kişinin iş hayatındaki belirli bir meslek grubunda üretici olarak herhangi bir konumda bulunabilmesi için gerekli asgari beceriye ve genel mesleki bilgiye sahip olmasını sağlayan eğitimidir (Ak, 2006).

Mesleki eğitim, Türkiye’de iki şekilde uygulanmaktadır. Bunlardan örgün mesleki eğitim; temel eğitimden sonra kişilerin istedikleri bölümde hem okulda hem de işyerinde yetiştirilmesini amaçlayan eğitim şekli; yaygın mesleki eğitim; temel eğitimden sonra çoğunluğu staj şeklinde başlayıp iş yerinde verilen ve aynı zamanda mesleği olanlara da ihtiyaçları doğrultusunda gelişmeleri için verilen eğitimidir (Güçlü Yılmaz, 2014).

2.2. İş Bulma Kaygısı

İnsanların kişisel gelişimlerini etkileyen kaygı kavramını; insanların günlük yaşamları içerisindeki karşılıklı ilişkilerini, öğrenim süreçlerini ve sosyal faaliyetlerini olumsuz bir duygu bütünlüğü olarak tanımlayabiliriz. Öğrencilerin kaygıları sınava girmeden önce sınav kaygısı olarak başlarken üniversiteyi kazandıktan sonra öğrenim süreci boyunca ortam değişikliğinin yaşanması, karşılıklı yaşanan ilişkiler, yeme-içme, barınma ve iş bulma gibi unsurlarda yaşanan kaygıyı arttırmaktadır. Kaygı kavramını durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak iki şekilde ele alabiliriz. Durumluk kaygısı; kişilerin günlük hayatlarında maruz kaldıkları tehlikeli durumları geçici olarak yorumlaması sonucunda oluşan kaygıdır, sürekli kaygı ise; kişinin karşılaşılabileceği tehditlerin dışarıdaki etkenlerden değil de kendi içinden kaynaklandığını gösteren kaygı türüdür (Akdemir & Çiçek, 2022).

Dünya da yaşanan teknolojik gelişmeler ülkemizin gelişmesine katkı sağlarken aynı zamanda bu değişimlere ayak uydurmak bazı bireylerin stres yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Yaşanan bu stres bireylerin kaygı seviyelerinde etkili olmaktadır. Kaygı düzeyinin yüksek olması insanlar üzerinde olumsuz etkiler yaratırken; kaygı düzeyinin minimum olması bireylerin yaşanabilecek sorunlar karşısında sağlıklı kararlar alabilmelerini sağlayacaktır. Sonuç olarak; insanların kendilerini etkileyen bu kaygılarını yönetebilmesi onların yaşam kalitesini ve yaratıcılıklarını arttıracaktır. Bireylerin mezun olduktan sonraki iş seçimleri, eğitim hayatları boyunca yaşanan sınav korkuları, kişinin kendisini ve içinde yaşadığı toplumu tanıması, kurulan ilişkiler ve arkadaşlıklarda yaşanan iletişim gibi unsurları bireylerde yaşanan kaygılara örnek olarak verebiliriz.

Küreselleşmeyle birlikte teknolojik ve sosyo-ekonomik gelişmeler aynı zamanda iş hayatında da değişikliklerin yaşanmasını sağlamıştır. Bu değişiklikler iş bulma kaygısı yaşayan öğrencilerin üniversiteye yönelmesini hızlandırmış ve bunun sonucunda da mezun olan öğrenci sayısının artmasıyla işsizlik oranlarında artış yaşanmaktadır. Ayrıca çağımızda sadece üniversiteden mezun olmak yetmeyip alanında belirli bir seviyeye gelip uzmanlaşabilmek için alınması gereken eğitimler ve programlar öğrencilerin strese girmesini ve kaygı düzeylerinin artmasına sebep olmaktadır (Karabınar & Çarıkçı, 2022).

Genç kesim içinde özellikle eğitilmiş gençlerde yaşanan işsizlik artışı iş bulma kaygısını tetikleyen unsurlardan bir diğeridir. Ülkemizdeki üniversite yerleşkelerinde yaşanan artışlar, işe girebilme hususunda kişinin bu alanla ilgili eğitimleri almak ve gerekli donanıma sahip olmak gibi sebeplerde iş bulma kaygı düzeyinin yükselmesine etken oluşturmaktadır. İş bulma kaygısı olan gençlerde tedirginlik, mutsuzluk, geleceğe yönelik kararsızlık, üzüntü, kötümserlik, motive düzeylerinde düşüklük ve hayattan zevk alamama gibi sıkıntılar görülmektedir (Dağlar, 2021).

2.3. İşsizlik Kaygısı

Ülkemizde üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak görülen kaygı kaynaklarından biri de gelecek endişesi ya da başka bir ifadeyle işsizlik kaygısıdır. İşsizlik kaygısı olarak ele alacağımız bu kavramı; okuldan yeni mezun olmuş olan, iş arayan ya da şu an bir işte çalışan kişilerin gerek kendilerinden gerekse başka sebeplerden kaynaklı iş bulamayacakları veya ellerindeki işi kaybedebilme düşünceleri gibi olumsuz duyguları içlerinde barındırmaları şeklinde tanımlayabiliriz (Sezer Akgün, 2019). Bu kaygı türü kişilerin yaşam kalitesini ve hayata olan bakış açılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etki de gelirin az olması ya da olmaması da büyük bir etkendir. Bu durumda bireyin çevreyle sorun yaşamasına, psikolojik sorunlara ve kaygı durumunun artmasına sebebiyet vermektedir (Ölçer Kimzan & Sönmez, 2023).

Üniversite eğitimi, öğrencileri mesleki eğitimde dediğimiz temel eğitimden geçirecek çeşitli sektör alanlarında çalışabilmeleri için iş hayatına hazırlamaktadır. Öğrencilerde işsizlik kaygısının artmasının nedenleri içinde, günümüzdeki üniversite sayılarındaki hızlı artış, mezun sayılarının her geçen yıl daha da artması ve işe giriş önceliği hususunda diğer öğrencilerle rekabet edebilecek konuma kendilerini yetiştirebilmelerinin öneminin farkına varmaları olabilir (Dursun & Aytaç, 2009). Üniversiteden mezun olduktan sonra iş bulamama kaygısı yaşayan gençlerin yanı sıra sadece okulundan mezun olmayı hedefleyen gençlerde bulunmaktadır. Bu işsizlik kaygısı üniversitelerde okutulan her bölüm için farklılık göstermektedir. Çünkü öğrencilerin okudukları bazı bölümlerde iş bulma imkânı daha fazlayken, bazı bölümlerde ise bu imkân daha azdır. Bu nedenle iş bulma oranını yüksek olduğu durumlarda işsizlik kaygısı da azalmaktadır.

Üniversitede öğrencilerinde yaşanan işsizlik kaygısı birtakım faktörlerden etkilenebilmektedir ve bunlar “ekonomideki istihdam zorlukları, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” olarak ifade edilmektedir (Tekin Tayfun & Korkmaz, 2016).

- Ekonomideki istihdam zorlukları, ülkemizde en başta yer alan problemlerden biri işsizlik ve bu durum ekonomik istihdamdaki küçülmeden dolayı genç kesimlerde daha çok görülmektedir. Bu genç kesim arasında üniversite mezunu olup da diplomalı işsiz olarak anılan öğrenci sayısı da fazladır. Bunun nedeni olarak nüfusun sürekli artmasından dolayı ekonomide yaşanan daralma ve istihdam yetersizliği gösterilebilir.

- Çevresel ve sosyal baskı, insanlar yaşadığı çekirdek aileden tutun içinde bulunduğu toplumdan etkilenebilen bir varlıktır. Aile çocuğunu okutup yetiştirdikten sonra kendisinden ayaklarının üstünde durmasını bekler. Tabii ki birey mezun olduktan sonra çevresindeki işsiz kişileri gördükçe bundan etkilenmektedir. Bu durum insanda stres oluşturmaktadır ve bu da ileri ki zamanlarda kaygıya dönüşmektedir.

- Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, kaygı durumunu etkileyen en önemli faktördür. Üniversiteden mezun olduktan sonra mezun olan diğer öğrencilerle veya piyasada yer alan diğer kişilerle iş dünyasında yaşanacak mücadeleyi kaybetme ya da yapamama düşüncesi gibi olumsuz duyguları ortaya çıkarmaktadır (Kim, 2001; Akt: Ölçer Kimzan, & Sönmez, 2023). Bu durum öğrencilerin ya da kişilerin kendilerinin sahip olduğu özgüven eksikliğinden ortaya çıkmaktadır.

- Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, öğrencilerin aldıkları eğitim hem toplumsal yaşamlarını hem de kendi kişisel gelişimlerinde fayda sağlamaktadır. Üniversite sayılarının ve her yıl mezun olan öğrenci sayısının artmasına karşı öğretim elemanı sayısının aynı kalması üniversite de verilen eğitimin yetersiz olduğunu göstermektedir (Ölçer Kimzan & Sönmez, 2023). Bu durumda öğrenciler kendilerini geliştirmediği müddetçe gerekli donanıma sahip olmadan mezun olabilmektedir. Bu da kaygının artmasına sebebiyet vermektedir.

- Genel işsizlik kaygısı, üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra kendi alanıyla ilgili iş bulamaması yani geleceğinin belirsiz olması bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri de işsizlik kaygısıdır.

2.4. Mesleki Eğitim İle İş Bulma Kaygısı Arasındaki İlişki

Günümüz dünyasında teknolojik gelişmeler, rekabet koşulları, üretim – hizmet vb. alanlardaki değişen faaliyetler; daha kaliteli, daha iyi eğitim almış, performansı yüksek insan gücüne ihtiyacın olduğuna vurgu yapmaktadır. Burada önemli olan bireylerin mesleki eğitim sürecinde faaliyette buldukları veya kendi seçtikleri alanlar içinde bulunan mesleğin gerektirdiği donanıma sahip olmak, bilgili, kültürlü, öz güveni yüksek, toplum ve çevreye duyarlı, değişimlere ayak uydurabilecek yapıda olmalarıdır. Mesleki eğitimin amacı ise; üretim- hizmet vb. sektörlerde aranan nitelikli iş gücü kriterlerine sahip birer eleman olmalarını sağlamak ve aynı zamanda kendi eğitim alanlarının devamı olan yükseköğretim kurumlarına geçmelerine yardımcı olabilmektir. Kısaca; mesleğin gerektirdiği iş gücü donanımına sahip vasıflı ara eleman yetiştirmektir.

Ülkemizde ön lisans eğitimi alan öğrencilerin mezuniyet sonrası iş bulma kaygısı akademik başarıyı etkilemektedir. Mesleki eğitimin ilk aşamaları bireyin kendisini ve yapacağı mesleği tanıması olarak düşünülebilir. Burada bireyler gelecekte yapmak istedikleri meslek alanlarını gerek mesleki eğitimle gerekse de staj yapma yoluyla tanımaktadırlar. Staj uygulamaları üniversiteler ile kamu ve özel sektörler arasında güvenli bir işbirliğinin sağlanmasını hızlandırmaktadır. Böylelikle almış oldukları mesleki eğitimi teorikle desteklemektedirler. Bu da bireylerin mezuniyet sonrası iş bulma konusunda yardımcı olmakta ve bireylerde oluşan iş bulamama kaygısını minimum düzeye indirmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, evreni ve örnekleme, model ve hipotezler ile veri toplama aracı hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

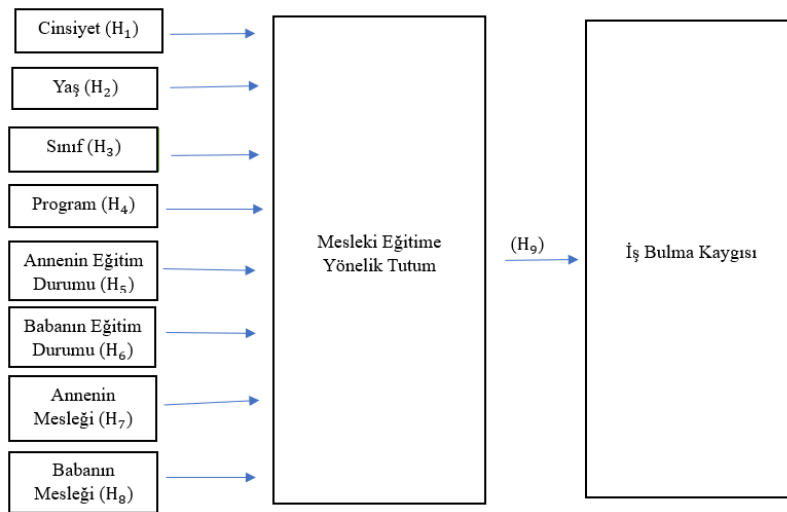
Araştırmanın temel amacı, önlisans öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumlarının mezuniyet sonrası iş bulma kaygısına olan etkisini araştırmaktır. Bununla birlikte mesleki eğitimin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi de hedeflenmiştir. Meslek yüksekokullarında sektörel bazda nitelikli ara elemanın yetiştirilmesi bireylerin mezuniyet sonrası iş hayatına katkı sağlamaktadır. Özellikle eğitim dönemlerinde üniversitelerin staj programları ile teorik bilginin uygulamaya dönüştürülmesi ile öğrencilerin mesleklerine ilk adımlarının atılması desteklenmektedir. Ayrıca bu konuda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi de Kariyer Kapısı ile bağlantılı olarak “Ulusal Staj Programı”nı yürütmektedir. Bireylerin kariyer imkânlarına erişimde fırsat eşitliğinin sunulması ve istihdamın artırılması hedeflenmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat MYO’nda kayıtlı 1545 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ancak kayıtlı öğrencilerin bazılarının ders dönemini uzatan (aktif olarak derslere katılmayan) öğrencilerin oluşturması nedeniyle ulaşılabilir örneklem sayısını düşürmektedir. Bu gerekçe ile toplamda 624 öğrenciye anket yapılmıştır. Anketlerden 27 tanesi hatalı olmasından dolayı veri setinden çıkarılmıştır. Araştırmaya toplamda 597 öğrencinin yapmış olduğu anket ile katılım sağlanmıştır.

3.3. Araştırma Modeli ve Hipotezleri

Bu çalışmada önlisans öğrencilerinin mesleki eğitim tutumlarının oluşması ile birlikte mezuniyet sonrası iş bulma kaygısı üzerine etkisi araştırılmaktadır. Aynı zamanda demografik değişkenlerin mesleki eğitime yönelik tutum ve iş bulma kaygısında etkili olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Üniversite öğrencileri için kariyer geliştirme ve hayatlarını şekillendirmede mezuniyet sonrası iş bulma önemli bir rol oynamaktadır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda araştırmanın modeli ve hipotezleri aşağıda yer almaktadır.



Araştırma hipotezleri ise şu şekildedir:

H₁: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık gösterir

H₂: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları yaşlarına göre farklılık gösterir.

H₃: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları sınıflarına göre farklılık gösterir.

H₄: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları programlarına göre farklılık gösterir.

H₅: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları annelerinin eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

H₆: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları babalarının eğitim durumuna göre farklılık gösterir.

H₇: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları annelerinin mesleklerine göre farklılık gösterir.

H₈: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları babalarının mesleklerine göre farklılık gösterir.

H₉: Mesleki eğitime yönelik tutumun iş bulma kaygısına etkisi vardır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu, Google Forms uygulama üzerinden online anket olarak hazırlanmıştır. Anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde mesleki eğitime yönelik tutum ölçeği bulunmaktadır. Mesleki eğitime yönelik tutum ölçeği meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki eğitime yönelik tutumlarını belirleyebilmek için Kalkan (2014) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır ancak bazı ifadeler üniversite öğrencileri için revize edilmiştir. Ölçek 35 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Son bölümde ise iş bulma kaygısı ile ilgili ölçek soruları yer almaktadır. İş bulma kaygısı ölçeği Demir (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 21 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; “*istihdam yetersizliği*”, “*çaresizlik*”, “*ayrımcılık*”, “*deneyimsizlik*” ve “*kişisel yeterlilik*” olarak belirlenmiştir. Araştırmada 5’li Likert ölçeği (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde analizlerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Katılımcılara ilişkin betimleyici istatistikler, araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ve hipotez testlerine ilişkin sonuçlar açıklanmaktadır.

4.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, anne ve babanın eğitim durumu ile anne ve babanın mesleklerine ilişkin demografik özelliklere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Analizi

Değişken	Sıklık (n)	Yüzde (%)	Değişken	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet			Program		
Kız	328	54,9	Aşçılık	61	10,2
Erkek	269	45,1	Bankacılık ve Sigortacılık	123	20,6
Yaş			Dış Ticaret	28	4,7
18-20 yaş	367	61,5	İşletme Yönetimi	52	8,7
21-23 yaş	166	27,8	Lojistik	45	7,5
24-26 yaş	21	3,5	Maliye	117	19,6
27-29 yaş	32	5,4	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	95	15,9
30 yaş ve üzeri	11	1,8	Turizm ve Otel İşletmeciliği	29	4,9
Sınıf			Turist Rehberliği	22	3,7
1. Sınıf	323	54,1	Yerel Yönetimler	25	4,2
2.Sınıf	274	45,9	Babannin Eğitim Durumu		
Annenin Eğitim Durumu			Okuma Yazma Bilmiyor	4	,7
Okuma Yazma Bilmiyor	12	2,0	Okur Yazar	9	1,5
Okur Yazar	17	2,8	İlköğretim	221	37,0
İlköğretim	312	52,3	Lise	213	35,7
Lise	175	29,3	Önlisans	78	13,1
Önlisans	42	7,0	Lisans	64	10,7
Lisans	37	6,2	Lisansüstü	8	1,3
Lisansüstü	2	,3	Babannin Mesleği		
Annenin Mesleği			Memur	163	27,3
Memur	78	13,1	Esnaf	248	41,5
Esnaf	19	3,2	Çiftçi	58	9,7
Çiftçi	21	3,5	İşçi	126	21,1
İşçi	197	33,0	İşsiz	2	,3
Ev Hanımı	282	47,2			
			Toplam	597	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf dağılımları nispeten dengelidir. Katılımcıların çoğu 18-20 yaş (%61,5) aralığındadır. Program kontenjanları da göz önünde bulundurularak araştırmaya en fazla bankacılık ve sigortacılık 123 öğrenci (%20,6) , maliye 117 öğrenci (%19,6) ve muhasebe ve vergi uygulamaları 95 öğrenci (%15,9) araştırmaya katılmıştır. Ebeveynlerin eğitim düzeylerine bakıldığında annelerin 312'si ilköğretim (%52,3), babaların ise 221'i ilköğretim (%37,0) ve 213'ü lise (%35,7) mezunu olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak annelerin 282'si ev hanımı (%47,2) ve 197'si işçi (%33,0)'dir. Katılımcıların çoğunun babasının mesleğinin 248'i esnaf (%41,5) olduğu belirtilmiştir.

4.2. Araştırma Ölçeklerinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumlarının iş bulma kaygısına yönelik etkisini açıklayabilmek için yapılan bu çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeklerin yapı geçerliliğini kanıtlamak için faktör analizi ve güvenilirlik düzeyini tespit etmek için Cronbach Alpha güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Faktör analizi, istatistiksel verileri kullanarak karmaşık değişkenleri veya öğeleri basitleştirmemize ve birden fazla değişken/öge arasındaki ilişkileri açıklayan temel boyutları keşfetmemize olanak tanımaktadır (Tavakol & Wetzel, 2020:245). Ayrıca faktör analizi değişken karmaşıklığını daha basit düzeye indirmek için bugüne kadar geliştirilmiş en güçlü yöntemlerden biridir (Kerlinger, 1979:180). Belirli bir yapıyı ölçen maddenin ölçekte kalabilmesi için faktör yük değerinin 0,45 olması iyi bir değer olarak kabul edilmektedir (Ho, 2006:207). Çalışmada bu açıklama dikkate alınmıştır. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum ölçeğinin Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) Sonuçları Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin AFA Sonuçları

Boyutlar	Varyans Oranı	α
Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	69,322	0,91
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,94	
Bartlett Küresellik Testi	$\chi^2=18415,257$	0,00

KMO örneklem yeterlilik değeri 0,944 ve açıklanan toplam varyans %69,322 olarak bulunmuştur. Bu değer ise faktör analizi yapmak için mükemmel bir değer olarak açıklanmaktadır. Ayrıca anlamlılık düzeyi (sınamanın p değeri) 0,00 bulunmuş olup bu değer 0,05'den küçük olduğu için veri seti faktör analizi yapmaya uygun görülmüştür. Faktör yükü 0,45'in üzerinde olan maddeler dikkate alınmıştır. Bir maddenin birden fazla faktöre yüklenmesi sonucu binişik madde olanlar da analizden çıkarılmıştır. Buna bağlı olarak mesleki eğitime yönelik tutum ölçeğinden Madde 1, Madde 4, Madde 20 ve Madde 30 ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 31 madde ise tek boyutta toplanmıştır. Güvenilirlik katsayısının (Cronbach Alpha) ise 0,80 ile 1,00 arasında olması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2010: 405). Mesleki eğitime yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,91 bulunmuştur. Sonuç olarak ölçeğin oldukça yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 3. İş Bulma Kaygısı Ölçeğine İlişkin AFA Sonuçları

Boyutlar	Varyans Oranı	α
İstihdam Yetersizliği	57,789	0,92
Ayrımcılık	67,744	0,75
Kişisel Yeterlilik	72,525	0,80
Ölçeğin Toplam Varyans Oranı	63,732	0,90
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,88	
Bartlett Küresellik Testi	$\chi^2=6128,854$	0,00

Faktör analizi sonucunda iş bulma kaygısına ilişkin ölçeğin KMO örneklem yeterlilik değeri 0,880 ve açıklanan toplam varyans %63,732 olarak bulunmuştur. Ölçekte binişik olan Madde 3 ve Madde 11 analizden çıkarılmıştır. Madde 16 ve Madde 17 ise bir boyutta toplanmıştır. 2 maddenin de bir boyutu açıklamada yetersiz kaldığı gerekçesi ile analizden çıkarılmıştır. Sonuç iş bulma kaygısı ölçeği 17 madde ve 3 boyut olarak analiz edilmiştir. Ölçeğin genel güvenilirlik analizi sonucu güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

4.3. Anova Analizi Sonuçları

İki veya daha fazla ortalama arasında farklılık olup olmadığına yönelik hipotezleri test etmek için anova analizi kullanılmaktadır (Kalaycı, 2010: 131). Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, sınıf, program, ebeveynlerin eğitim durumu ve mesleklerine göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Anova Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Anova Analizi Sonuçları

Hipotez	Cinsiyet	N	\bar{x}	Standart Sapma	p	Sonuç
H1: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları cinsiyete göre farklılık gösterir.	Kız	328	3,05	0,54	0,14	RED
	Erkek	269	2,84	0,66		
H2: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları yaşlarına göre farklılık gösterir.	18-20 yaş	367	2,99	0,54	0,21	RED
	21-23 yaş	166	2,83	0,69		
	24-26 yaş	21	2,95	0,62		
	27-29 yaş	32	3,10	0,45		
	30 yaş ve üzeri	11	3,40	1,22		
H3: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları sınıflarına göre farklılık gösterir.	1.Sınıf	323	2,94	0,61	0,59	RED
	2.sınıf	274	2,97	0,60		
H4: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları programlarına göre farklılık gösterir.	Aşçılık	61	2,90	0,69	0,01	KABUL
	Bankacılık ve Sigortacılık	123	2,96	0,59		
	Dış Ticaret	28	2,79	0,37		
	İşletme Yönetimi	52	3,06	0,47		
	Lojistik	45	2,82	0,54		
	Maliye	117	2,84	0,70		
	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	95	2,99	0,54		
	Turizm ve Otel İşletmeciliği	29	3,53	0,60		
	Turist Rehberliği	22	3,21	0,26		
	Yerel Yönetimler	25	2,85	0,60		
H5: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları annelerinin eğitim durumuna göre farklılık gösterir.	Okuma Yazma Bilmiyor	12	2,87	0,88	0,00	KABUL
	Okur Yazar	17	3,00	0,45		
	İlköğretim	312	2,92	0,62		
	Lise	175	2,95	0,58		
	Önlisans	42	3,09	0,52		
	Lisans	37	3,19	0,61		
Lisansüstü	2	2,75	1,20			
H6: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları babalarının eğitim durumuna göre farklılık gösterir	Okuma Yazma Bilmiyor	4	3,49	0,30	0,00	KABUL
	Okur Yazar	9	3,02	0,19		
	İlköğretim	221	2,91	0,66		
	Lise	213	2,91	0,54		
	Önlisans	78	2,96	0,58		
	Lisans	64	3,18	0,59		
Lisansüstü	8	3,45	0,67			
H7: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları annelerinin mesleklerine göre farklılık gösterir.	Memur	78	2,97	0,64	0,00	KABUL
	Esnaf	19	3,06	0,59		
	Çiftçi	21	2,84	0,69		
	İşçi	197	2,92	0,61		
	Ev Hanımı	282	2,98	0,59		
H8: Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları babalarının mesleklerine göre farklılık gösterir.	Memur	163	3,03	0,58	0,00	KABUL
	Esnaf	248	2,94	0,60		
	Çiftçi	58	2,99	0,69		
	İşçi	126	2,92	0,61		
	İşsiz	2	2,51	0,72		

Tablo 4'te mesleki eğitime yönelik tutumun katılımcıların demografik değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bakılmıştır. Analiz sonucunda hipotezlerin anlamlılık düzeyi (p) 0,05'den büyük olanlar istatistiksel olarak anlamlı olmadığı için reddedilmiştir. Bu doğrultuda mesleki eğitime yönelik tutum ile cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anlamlılık düzeyi (p) 0,05'den küçük olanlar istatistiksel olarak anlamlı olduğu için kabul edilmiştir. Katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumları program, ebeveynlerin eğitim durumu ve mesleklerine göre farklılık göstermiştir. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için Post Hoc testleri uygulanmıştır. Analiz sonucunda varyansların homojen olduğu tespit edilmiş olup Tukey testi uygulanmıştır.

Katılımcıların öğrenim gördükleri program ile mesleki eğitime yönelik tutum arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılık ise yerel yönetim programı öğrencileri ile diğer programlarda okuyanlar arasındadır. Yerel yönetimler programının mesleki eğitimi içerisinde kanun ve yönetmeliklere dayalı derslerin yoğun olması farklılığın temel noktası olarak görülmektedir. Diğer programlarda ise teorik bilginin yanı sıra uygulama derslerinin de olması öğrencilerin mesleki eğitimini daha verimli hale getirmektedir. Annelerin eğitim durumları temel alınarak katılımcıların mesleki eğitime göre tutumlarında okur yazar olmayan ve okuryazar olanların lise, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim seviyelerine göre farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilköğretim mezunu olanlar ile lise, önlisans, lisans ve lisansüstü arasında farklılık bulunmuştur. Babaların eğitim durumu ile mesleki eğitime yönelik tutum sonuçları da aynı doğrultuda

paralellik göstermektedir. Katılımcıların annelerinin ev hanımı ve çiftçi olanların memur ve esnafa göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Babaların ise işsiz ve çiftçi olanların memur ve esnafa göre, işçi olanların ise memur arasında da farklılık olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Mesleki eğitime yönelik tutum ile iş bulma kaygısı arasındaki ilişkinin büyüklüğünü, yönünü ve önemini açıklamak için Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin derecesini ve yönünü belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmaktadır (Durmuş vd., 2016:143). Analize ilişkin sonuçlar aşağıda Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Korelasyon Analizi

Korelasyon				
	1	2	3	4
İstihdam Yetersizliği (1)	1			
Ayrımcılık (2)	,287**	1		
Kişisel Yeterlilik (3)	,542**	,247**	1	
Mesleki Eğitime Yönelik Tutum (4)	,758**	,426**	,842**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Korelasyon matrisi tablosu incelendiğinde iş bulma kaygısı alt boyutları ile mesleki eğitime yönelik tutum arasında $p < 0,01$ anlamlılık düzeyinde ilişkiler olduğu görülmektedir. Analiz sonucunda mesleki eğitime yönelik tutum ile istihdam yetersizliği boyutu arasında güçlü ilişki ($r = ,758$), ayrımcılık boyutu arasında kısmen güçlü ilişki ($r = ,426$), kişisel yeterlilik arasında güçlü bir ilişki ($r = ,842$) olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada bağımlı değişken ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek için regresyon analizi yapılmıştır. Bu bağlamda regresyon analizi bağımlı bir değişkenin bir veya daha fazla bağımsız değişken üzerindeki etkisini açıklamak ve bu etkinin anlamlı olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır (Gürbüz & Şahin, 2016: 271). Mesleki eğitime yönelik tutum bağımsız değişken iş bulma kaygısı bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Araştırmada bulunan bağımsız değişkenlerin standart Beta katsayıları ile t ve p değerleri Tablo 6'da verilmiştir. Analiz sonucunda regresyon modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F = 896,377$; $p < 0,05$)

Tablo 6. Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Adj. R^2	Bağımsız Değişken	β	Standart Hata	t	F	p
İş Bulma Kaygısı	,816	Sabit Terim	,372	,046	8,067	896,377	,000
		Mesleki Eğitime Yönelik Tutum	,784	,015	51,456		,000

Regresyon analizi sonucunda mesleki eğitime yönelik tutum ve iş bulma kaygısı ile kurulan regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır ($F = 896,377$; $p = ,000$). Mesleki eğitime yönelik tutum iş bulma kaygısı üzerindeki etkisinin %81'ini açıklamaktadır (Adj. $R^2 = ,816$). Beta katsayıları incelendiğinde mesleki eğitime yönelik tutumun iş bulma kaygısı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir ($\beta = ,784$; $p < ,05$). Sonuç olarak mesleki eğitime yönelik tutumun iş bulma kaygısı üzerine etkisi vardır (H_0) hipotezi kabul edilmiştir.

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Üniversite öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumları mezuniyet sonrasındaki iş bulma kaygısı ile doğrudan ilişkilidir. Gelecek kaygısı öğrencilerin motivasyonlarını buna bağlı olarak da akademik başarılarını etkilemektedir. Üniversitelerde öğretilen teorik bilginin iş hayatına yansımaları ilk olarak staj dönemlerinde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca staj dönemleri öğrencilerin mesleki tecrübe edinmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerden bazıları üniversite bittikten sonra staj yaptıkları işyerlerinde sürekli olarak çalışmaya devam etmektedir.

Bu çalışmada ise önlisans öğrencilerinin mesleki eğitime yönelik tutumlarının iş bulma kaygısına etkisi araştırılmıştır. Ayrıca demografik değişkenlerin mesleki eğitime yönelik tutumu etkileyip etkilemediğinin belirlenmesi de amaçlanmıştır. Araştırma Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 597 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Mesleki eğitime yönelik tutumu cinsiyet, yaş ve sınıf değişkenleri etkilememektedir. Ancak önlisans programı, anne ve babanın eğitim durumları ile mesleklerine ilişkin değişkenler katılımcıların mesleki eğitime yönelik tutumlarını etkilediği sonucuna varılmıştır. Ayrıca mesleki eğitime yönelik tutum ile istihdam yetersizliği boyutu arasında güçlü ilişki, ayrımcılık boyutu arasında kısmen güçlü ilişki, kişisel yeterlilik arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak mesleki eğitime yönelik tutumun iş bulma kaygısı üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2006). *II.Meşrutiyet Dönem'inde Mesleki ve Teknik Eğitim Okulları (1908-1918)*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (210943), SB Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.
- Akdemir, H., & Çiçek, H. (2022). *İş Bulma Kaygısı*. İKSAD Yayınevi.
- Dağlar, H. (2021). Kişilik Özelliklerinin İşsizlik Kaygısı Üzerine Etkisi: Üniversite Mezunları Üzerine Bir Araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44), 7638-7667.
- Demir, B. (2016). *Yapısal Eşitlik Modeli İle Öğrencilerin İş Bulma Kaygılarına Yönelik Ölçek Geliştirme: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF' de Bir Uygulama*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (459470), SB Enstitüsü, Cumhuriyet Üniversitesi.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., & Çinko, M. (2016). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi* (6. Baskı). Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Güçlü Yılmaz, F. (2014). Farklı Ülkelere Göre Yaygın Mesleki Eğitim. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz* (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Ho, R. (2006). *Handbook of Univariate and Multivariate Data Analysis and Interpretation with SPSS*. Chapman & Hall/CRC Taylor and Francis Group.
- Kalaycı, Ş. (Ed.). (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5.Baskı). Asil Yayın Dağıtım.
- Kalkan, Ö. K. (2014). Mesleki Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 117-128.
- Karabınar, F. D., & Çarıkçı, O. (2022). Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin e-Dönüşüm Sürecinde İş Bulma Kaygısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 44, 97-117.
- Kerlinger, F.N. (1979). *Behavioral Research: A Conceptual Approach*. Holt, Rinehart, and Winston.
- Kim, K. H.K. (2001). *Perceived Levels And Sources of Anxiety of Senior Nursing Students in The Clinical Setting*. [Doktoral Thesis].The University Of Wisconsin.
- Ölçer Kimzan, F., & Sönmez, H. (2023). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 62-91.
- Sezer Akgün, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyeti İle İşsizlik Kaygısı Arasındaki İlişki*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi]. (570672), EB Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Tavakol, M., & Wetzel, A. (2020). Factor Analysis: A Means for Theory and Instrument Development in Support of Construct Validity. *International Journal of Medical Education*, 11, 245-247.
- Tekin Tayfun., A. N., & Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558.